

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Invazīvās svešzemju sugas – aktualitātes Latvijā un Eiropā

Daiga Vilkaste
Dabas aizsardzības departaments

Jelgava, 22.05.2019.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kas ir invazīvās svešzemju sugas Latvijā?

Sugas – gan augi, gan
dzīvnieki

Svešzemju – Latvijas
dabai neraksturīgs

Invazīvs – strauji izplatās,
dominants, izkonkurē citus

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Invazīvo svešzemju sugu izplatīšanās cēloņi

Dabiskie

- vējš;
- ūdensteces;
- klimata
pārmaiņas.

Ķīnas cimdiņkrabis *Eriocheir sinensis*.
Foto: E.Smislovs, www.dabasdati.lv

Cilvēka radītie

- starptautiskā
tirdzniecība;
- aviotransports;
- kuģu transports;
- apzināta un
nejauša ieviešana
(tūrisms).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kāpēc tas ir slikti?

- Samazināta bioloģiskā daudzveidība

Kanādas zeltslotiņa *Solidago canadensis*.
Foto: www.gnps.org

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kāpēc tas ir slikti?

- Apdraudējums cilvēku veselībai;
- Zaudējumi ekonomikai.
- Apkarošana – laika un resursu ietilpīgs process.
- Preventīva rīcība = ieguvēji visi.

Sosnovska latvānis *Heracleum sosnowskyi*.
Foto: N.Rustanovičs

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Cīņa ar invazīvām sugām ES mērogā

- 2014.gada 22.oktobris - **Regula Nr. 1143/2014** par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību;
- 2016.gada 13.jūlijs – Regula, ar kuru pieņem **sarakstu ar invazīvām svešzemju sugām, kas rada bažas ES;**
- saraksta papildināšana;
- 2019.gadā gaidāms nākamais saraksta papildinājums.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ES invazīvo svešzemju sugu saraksts

- 49 sugas – 23 augu sugas, 26 dzīvnieku sugas;
- Latvijā sastopamas 18:
 - 10 savvaļā;
 - 8 tirdzniecībā vai privātās kolekcijās;
- Vēl 5 potenciāls nākotnē ienākt Latvijā.

AUGI

	Nos. latīniski	Nos. latviski	Izplatība ES	Izplatība Latvijā
1.	<i>Alternanthera philoxeroides</i>	-	Vidusjūras reģions, Viduseiropa	-
2.	<i>Asclepias syriaca</i>	-	AT, CZ, BG, DK, FR, HR, HU, IT, <u>LT</u> , NL, PL, RO, SK	tikai tirdzniecībā
3.	<i>Baccharis halimifolia</i>	-	BE, FR, IT, ES, GB	-
4.	<i>Cabomba caroliniana</i>	-	AT, BE, DK, FR, HU, NL, PL, <u>SE</u> , GB	-
5.	<i>Eichhornia crassipes</i>	resnkātu ūdenshiacinte	FR, IT, PT, ES	tikai tirdzniecībā
6.	<i>Elodea nuttallii</i>	-	AT, BE, BG, DK, FR, DE, HU, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SK, SI, <u>SE</u> , GB	-
7.	<i>Gunnera tinctoria</i>	krāsu gunnera	FR, IE, PT, ES, GB	tikai tirdzniecībā
8.	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	Mantegaca latvānis	AT, BE, HR, CZ, DK, <u>EE</u> , FI, FR, DE, HU, IE, IT, LU, PL, NL, SK, SI, SE, GB	-
9.	<i>Heracleum persicum</i>	Persijas latvānis	CZ, DK, <u>EE</u> , FI, <u>SE</u> , GB	-
10.	<i>Heracleum sosnowskyi</i>	Sosnovska latvānis	DK, <u>EE</u> , FI, HU, <u>LV</u> , <u>LT</u> , PL	plaši savvaļā
11.	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	-	BE, FR, DE, HU, IT, NL, PT, ES, GB	-
12.	<i>Impatiens glandulifera</i>	puķu sprigane	<u>Visā ES</u> , izņemot GR, MT, CY	plaši savvaļā
13.	<i>Lagarosiphon major</i>	Āfrikas elodeja	AT, BE, FR, DE, HU, IE, IT, NL, PT, ES, GB	-
14.	<i>Ludwigia grandiflora</i>	-	BE, FR, DE, HU, IE, IT, NL, ES, GB	-
15.	<i>Ludwigia peploides</i>	-	BE, FR, GR, IT, NL, ES	-
16.	<i>Lysichiton americanus</i>	Amerikas lizihitons	BE, DK, <u>FI</u> , FR, DE, IE, NL, <u>SE</u> , GB	tikai tirdzniecībā
17.	<i>Microstegium vimineum</i>	-	-	-
18.	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	-	AT, BE, FR, DE, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, ES, GB	-
19.	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	-	AT, BE, DE, ES, FR, HU, NL	-
20.	<i>Parthenium hysterophorus</i>	-	BE	-
21.	<i>Pennisetum setaceum</i>	purpurvioletā sarzāle	ES, FR, IT, MT, PT	tikai tirdzniecībā
22.	<i>Persicaria perfoliata</i>	-	-	-
23.	<i>Pueraria lobata</i>	-	IT, (CH)	-

DZĪVNIEKI

24.	<i>Alopochen aegyptiacus</i>	Nīlas zoss	GB, NL, BE, DE, <u>SE</u> , CY, DK, PL	-
25.	<i>Callosciurus erythraeus</i>	sarkanvēdera krāšņvāvere	BE, FR, IT, NL	-
26.	<i>Corvus splendens</i>	Indijas vārna	NL	-
27.	<i>Eriocheir sinensis</i>	Ķīnas cimdīkrabis	BE, CZ, <u>FI</u> , FR, DE, HU, IE, IT, <u>LV</u> , <u>LT</u> , LU, NL, PL, RO, SK, ES, GB	piekrastē reti, bet ir
28.	<i>Herpestes javanicus</i>	mazais Āzijas mangusts	HR	-
29.	<i>Lithobates catesbeianus</i>	vērša varde	BE, FR, DE, GR, IT, SI, GB	-
30.	<i>Muntiacus reevesi</i>	Ķīnas mundžaks	BE, DK, DE, IE, NL, GB	nebrīvē
31.	<i>Myocastor coypus</i>	nūtrija	AT, BE, BG, HR, CZ, DK, FR, DE, GR, HU, IE, IR, LU, <u>LV</u> , NL, PL, RO, SK, SI, ES	nebrīvē, savvaļā tikai izbēgušās
32.	<i>Nasua nasua</i>	Dienvidamerikas degunlācītis	ES, (FR, DE)	nebrīvē
33.	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	jenotsuns	BG, CZ, DK, <u>EE</u> , <u>FI</u> , FR, DE, HU, <u>LV</u> , <u>LT</u> , PL, RO, SE, SK	plaši savvaļā
34.	<i>Ondatra zibethicus</i>	ondatra	AT, BE, BG, HR, CZ, <u>EE</u> , <u>FI</u> , FR, DE, HU, IT, <u>LV</u> , <u>LT</u> , LU, NL, PL, RO, ES, <u>SE</u>	Zemgalē
35.	<i>Orconectes limosus</i>	dzelonvaigu vēzis	AT, BE, BG, HR, CZ, FR, DE, HU, IT, <u>LV</u> , <u>LT</u> , LU, NL, PL, RO, SK, SI, ES, GB	Daugava, Lielupe
36.	<i>Orconectes virilis</i>	-	NL, GB	-
37.	<i>Oxyura jamaicensis</i>	Jamaikas zilknābis	AT, BE, CZ, FI, FR, DE, HU, IE, IR, NL, PT, GB	-
38.	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	Amerikas signālvēzis	AT, BE, HR, CZ, DK, <u>EE</u> , <u>FI</u> , FR, DE, GR, HU, IT, <u>LV</u> , <u>LT</u> , LU, NL, PL, PT, SK, SI, ES, <u>SE</u> , GB	plaši savvaļā
39.	<i>Percottus glenii</i>	rotans	GB, HR, <u>EE</u> , DE, HU, <u>LV</u> , <u>LT</u> , PL, RO, SK	Latgalē
40.	<i>Procambarus clarkii</i>	sarkanais purva vēzis	AT, BE, CY, FR, DE, IT, NL, PT, ES, GB	-
41.	<i>Procambarus fallax f. virginalis</i>	marmorvēzis	HR, CZ, DE, IT, NL, SK	-
42.	<i>Procyon lotor</i>	jenots	AT, BE, HR, CZ, DK, FR, DE, HU, IE, IT, LU, PL, RO, SK, SI, ES	nebrīvē
43.	<i>Pseudorasbora parva</i>	Amūras čebačeks	AT, BE, BG, HR, CZ, DK, FR, DE, GR, HU, IT, LU, NL, PL, RO, SK, SI, ES, GB	-
44.	<i>Sciurus carolinensis</i>	pelēkā vāvere	IT, IE, GB	-
45.	<i>Sciurus niger</i>	melnā vāvere	-	-
46.	<i>Tamias sibiricus</i>	Sibīrijas burunduks	BE, FR, DE, IE, IT, NL	-
47.	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	svētais ibiss	BE, FR, GR, IT, PT, ES	-
48.	<i>Trachemys scripta</i>	sarkanausu bruņurupucis	AT, BE, BG, HR, CY, CZ, DK, <u>FI</u> , FR, DE, GR, HU, IE, IT, <u>LV</u> , LU, PL, PT, RO, SK, SI, ES	savvaļā, arī nebrīvē
49.	<i>Vespa velutina nigrithorax</i>	Āzijas sirsenis	FR, DE, IT, PT, ES	-

Puku sprigane *Impatiens glandulifera*.
Foto: V.Ērmane, www.dabasdati.lv

Nūtrijs *Myocastor coypus*.
Foto: Silkalnu zoodārzs.

Jenotsuns *Nyctereutes procyonoides*.
Foto: V.Ivanovs, www.dziedava.lv

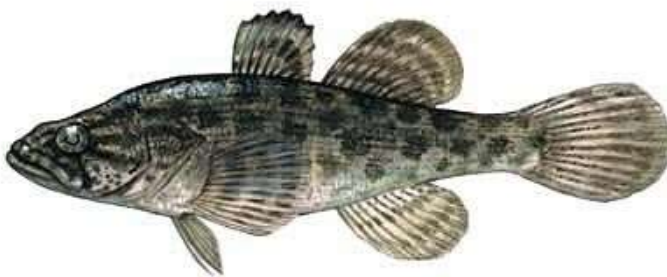
Ondatra *Ondatra zibethicus*.
Attēls: www.latvijasdaba.lv

Dzelonvaigu vēzis *Orconectes limosus*.
Foto: A.Platais, www.dabasdati.lv

Amerikas signālvēzis *Pacifastacus leniusculus*.
Foto: Silkalnu zoodārzs.

Rotans *Percottus glenii*.
Attēls: www.latvijasdaba.lv

Sarkanausu bruņurupucis *Trachemys scripta*.
Foto: B.Buceniece

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Sugu saraksta papildināšana

" <i>Acacia saligna</i> (Labill.) H.L.Wendl. (<i>Acacia cyanophylla</i> Lindl.)
<i>Acridotheres tristis</i> Linnaeus, 1766
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle
<i>Andropogon virginicus</i> L.
<i>Arthurdendyus triangulatus</i> (Dendy, 1894) Jones & Gerard (1999)
<i>Cardiospermum grandiflorum</i> Sw.
<i>Cortaderia jubata</i> (Lemoine ex Carrière) Stapf
<i>Ehrharta calycina</i> Sm.
<i>Gymnocoronis spilanthoides</i> (D.Don ex Hook. & Arn.) DC.
<i>Humulus scandens</i> (Lour.) Merr.
<i>Lepomis gibbosus</i> Linnaeus, 1758
<i>Lespedeza cuneata</i> (Dum.Cours.) G.Don (<i>Lespedeza juncea</i> var. <i>sericea</i> (Thunb.) Lace & Ha
<i>Lygodium japonicum</i> (Thunb.) Sw.
<i>Pistia stratiotes</i> L.
<i>Plotosus lineatus</i> (Thunberg, 1787)
<i>Prosopis juliflora</i> (Sw.) DC.
<i>Salvinia molesta</i> D.S. Mitch. (<i>Salvinia adnata</i> Desv.)
<i>Triadica sebifera</i> (L.) Small (<i>Sapium sebiferum</i> (L.) Roxb.)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Sugu saraksta papildināšana- riska novērtējumi

- *Celastrus orbiculatus*
- *Spartina pectinata*
- Daudzas sugas, kas nav vēl sastopamas ES teritorijā.
- Amerikas ūdele- neiekļaušana sarakstā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Invazīvās svešzemju sugas aizliegts (Regula, 7.p.):

- Ievest ES teritorijā, tostarp tranzītā muitas uzraudzībā;
- Turēt un audzēt, arī ierobežotos apstākļos;
- Transportēt uz ES, no tās vai tajā;
- Laist tirgū;
- Lietot vai apmainīt;
- Pieļaut vairošanos, audzēt, kultivēt, arī ierobežotos apstākļos;
- Izplatīt vidē.
- Invazīvo sugu medības un medību produktu aprite ir atļauta.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Esošais regulējums Latvijā

- Augu aizsardzības likums IV¹ nodaļa;
- MK 30.06.2008. Nr.467 «Invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanas noteikumi»;
- MK 30.06.2008. Nr.468 «Invazīvo augu sugu saraksts» - viena suga Sosnovska latvānis;
- MK 14.07.2008. Nr.559 «Invazīvo augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi»;
- MK 22.07.2014. Nr.421 «Medību noteikumi» 3.2.15.p.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aktualitātes regulas ieviešanā

- Informatīvais ziņojums «Par invazīvām svešzemju sugām un kompetenču sadalījumu»:
 - Nosaka kompetento iestāžu funkcijas: DAP – koordinējošā iestāde, invazīvās dzīvnieku sugas; VAAD – invazīvās augu sugas;
 - Nosaka turpmāko rīcību invazīvo svešzemju sugu kontrolei.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Politikas aktualitātes (II)

- Grozījumi Sugu un biotopu aizsardzības likumā:
 - Deleģējums MK izdot jaunus noteikumus;
 - DAP un VAAD kompetence;
 - Invazīvo sugu izplatības ierobežošana un iznīcināšana;
 - Administratīvā atbildība par darbībām ar invazīvām sugām.
- Grozījumi Augu aizsardzības likumā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

Daiga Vilkaste

Dabas aizsardzības departaments

67026504; daiga.vilkaste@varam.gov.lv